

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for Naturstyrelsens arealer

i Natura 2000-område nr. 230
Kaløskovene og Kaløvig

Titel:

Natura 2000-plejeplan for
Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-
område nr. 230 Kaløskovene og Kaløvig

Udgiver:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk

År:

2012

Foto:

Forside: Henriette Bjerregaard
Øvrige: Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse
G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7279-900-1

Må citeres med kildeangivelse.

Generelt

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 246 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N230 *Kaløskovene og Kaløvig* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 474,49 ha

Billede 1 Oversigt over Natura 2000-områdets afgrænsning (rød streg) og styrelsens arealer (stærk grøn farve) i området.

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper, skovnaturtyper og arter. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan.

For supplerende læsning henvises til Arealplan for Naturstyrelsens enhed i Kronjylland 2008 – 2022. Link:

<http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Skov/Statsskovene/Drift/Driftsplan/Kronjylland/>

Naturstyrelsen skal udarbejde et resumé af plejeplanen, som skal indgå i en kommunal/statslig Natura 2000-handleplan. Dette resumé er indsat som bilag 1.

Der er udarbejdet en såkaldt miljøvurdering ("SMV") af plejeplanen. Den er indsat som bilag 2.

Plejeplanen skal senest være gennemført med udgangen af år 2015, dog 2021 for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.

Områdebeskrivelse

Størstedelen af landarealet udgøres af Ringlemose og Hestehave Skov samt halvøen omkring Kalø Slotsruin. Skovene er frodig løvskov på meget lerholdige morænebakker ud mod Kalø Vig. Slotshalvøen er præget af strandeng med strandvolde og flere meget fugtige kærømråder og mindre partier af rørskov.

Bøg er den helt dominerende træart i de gamle godsskove, og udgør også en væsentlig del af de skovarealer, der er udlagt til urørt skov i henhold til naturskogsstrategien. El, ask og eg findes spredt i skoven, og forventes at blive mere udbredt efterhånden som en mere naturlig hydrologi får lov at udvikle sig.

Århus Universitet har gennem mange år fulgt flora og fauna i hele området, som er præget af mange sjældne plantearter, et rigt dyreliv og hjemsted for to udpegningsarter: Sumpvindelsnegl og stor vandsalamander.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På Naturstyrelsens hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Tabel A Naturtyper og arter i plejeplanen

Naturtype/art	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	1330	Strandeng	16
	6230	Surt overdrev	7
			23
Skovnaturtyper	91E0	Elle- og askeskov	11
	9130	Bøg på muld	124
	9150	Bøg på kalk	5
	9160	Ege-blandskov	14
			153
I alt			176
(Levesteder for) arter	1016	Sumpvindelsnegl	Ikke vurderet
	1166	Stor vandsalamander	Ikke vurderet

Tabel A viser Naturstyrelsens arealer med naturtyper i området. Desuden vises de arter fra udpegningsgrundlaget, der forekommer (eller som potentielt vil kunne indfinde sig med den rette forvaltning) i Naturstyrelsens del af området.

Udtrykket "Ikke vurderet" vidner om, at der ikke findes nogen arealregistrering for arter.

Mål og plejetiltag

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for lysåbne naturtyper, skovnaturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af pleje/drift, som styrelsen forventer at anvende. På et givent areal kan der forekomme mere end én slags pleje/drift, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens bud på omfanget af de enkelte plejetiltag.

❖ Lysåbne naturtyper

Der foretages løbende pleje, hvor græsning med kvæg udgør den største og vigtigste del af plejeindsatsen. Men også bekæmpelsen af invasive arter og busk- og træarter som modvirker udviklingen af de ønskede naturtyper foretages løbende, for at fastholde udviklingen af biodiversiteten. På slotshalvøen reguleres tilgroningen med træer i forhold til ruinens fremtræden i landskabet. I Følle Bund medvirker græsningen til strandengsudviklingen og dannelsen af kær og overdrev.

6 ha, der ikke er kortlagt som habitatnatur, plejes med henblik på at udvikle mere surt overdrev.

Den rekreative aktivitet i hele området styres gennem naturvægtet udvikling af den rekreative infrastruktur og vurdering af aktiviteternes påvirkning af biologiske forhold.

Tabel B Mål for lysåbne naturtyper

			Periodens mål	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Naturtypebevarende pleje	16
	6230	Surt overdrev	Naturtypebevarende pleje	7
Potentiel habitatnatur			Udvikling mod 6230 Surt overdrev	6

Tabel C Pleje af hensyn til lysåbne naturtyper

			Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	16
			Rydning af opvækst	eksisterende	16
			Græsning	eksisterende	14
	6230	Surt overdrev	Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	7
			Rydning af opvækst	eksisterende	7
			Græsning	eksisterende	7
Potentiel habitatnatur			Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	6
			Rydning af opvækst	eksisterende	6
			Græsning	eksisterende	6

I tabel C er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Som det ses, er al plejen allerede foreskrevet/igangsat tidligere.

Billede 2 Kreaturgræsning på Strandeng, Kalø Vig

❖ Skovnaturtyper

Skovbevoksningerne er i skovnaturtypebevarende drift - og herunder omfattet af en såkaldt basissikring ([link til definition](#)) - eller udlagt som urørt i forhold til naturskovastrategien. Der sigtes også over tid at genskabe naturlig hydrologi, samt at efterlade store træer til naturligt henfald. Der sigtes efter en større mængde dødt ved i alle bevoksningstyper.

Træartssammensætningen og aldersfordelingen planlægges til at blive mere varieret og divers, og det må forventes at flere arealer vil blive drevet som urørt skov.

Flere steder planlægges gendannelse af småmoser og små skovenge, efterhånden som nåletræet udfases.

Den rekreative aktivitet i hele området styres gennem naturvægtet udvikling af den rekreative infrastruktur og vurdering af aktiviteternes påvirkning af biologiske forhold.

Tabel D Mål for skovnaturtyper

		Periodens mål	Ha (ca.)
91E0	Elle- og askeskov	Naturlig dynamik	<1
		Sikring af naturtypen	11
		Skovnaturtypebevarende drift	11
9130	Bøg på muld	Naturlig dynamik	2
		Sikring af naturtypen	124
		Skovnaturtypebevarende drift	122
9150	Bøg på kalk	Naturlig dynamik	5
		Sikring af naturtypen	5
9160	Ege-blandskov	Naturlig dynamik	<1
		Sikring af naturtypen	14
		Skovnaturtypebevarende drift	13

Tabel E Forvaltning af skovnaturtyper

		Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
91E0	Elle- og askeskov	Urørt skov	eksisterende	<1
		Basissikring af skovnaturtyper	nyt	11
		Bevarelse af 3-5 store træer pr. ha til henfald	eksisterende	11
9130	Bøg på muld	Urørt skov	eksisterende	1
			nyt	<1
		Basissikring af skovnaturtyper	nyt	122
		Bevarelse af 3-5 store træer pr. ha til henfald	eksisterende	122
9150	Bøg på kalk	Urørt skov	eksisterende	4
			nyt	<1
9160	Ege-blandskov	Urørt skov	eksisterende	<1
		Basissikring af skovnaturtyper	nyt	13
		Bevarelse af 3-5 store træer pr. ha til henfald	eksisterende	13

I tabel E er der en opdeling til to kategorier:

- "Eksisterende driftsplan mv.": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der først er blevet fastlagt med denne plejeplan.

Billede 3 Naturlig opvækst under gammel bøg, Hestehave Skov, Kalø

Billede 4 Den naturlige hydrologi i skovene ved Kalø søges genskab

❖ **Arter**

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af indsatsen for naturtyperne i området. Det er også tilfældet i dette område, hvor Naturstyrelsen ikke planlægger yderligere indsats for arterne på udpegningsgrundlaget end den pleje, der er oplyst under naturtyperne.

	Periodens mål
1016 Sumpvindelsnegl	Sikring af artens levested
1166 Stor vandsalamander	Sikring af artens levested

Tabel F Mål for arter

Tabel G Specifik artspleje

	Plejetiltag
1016 Sumpvindelsnegl	Ingen indsats i perioden aht. art alene
1166 Stor vandsalamander	Ingen indsats i perioden aht. art alene

❖ **Ændring af naturtype**

Gennem græsning og regulering af vedplanter og invasive plantearter udvides overdrevarsarealet. Det skal som tidligere nævnt ske på nogle af de arealer i området, der ved kortlægningen ikke var habitatnatur. Slåning af urtevegetation og græs, som modvirker overdrevsudviklingen foretages løbende.

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 6230 Surt overdrev	6
<i>Ialt</i>	6

Tabel H Planlagte udvidelser af naturtyper

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N230 Kaløskovene og Kaløvig.

Størstedelen af landarealet udgøres af Ringlemose og Hestehave Skov samt halvøen omkring Kalø Slotsruin. Skovene er frodig løvskov på meget lerholdige morænebakker ud mod Kalø Vig. Slotshalvøen er præget af strandeng med strandvolde og flere meget fugtige kærømråder og mindre partier af rørskov.

Bøg er den helt dominerende træart i de gamle godsskove, og udgør også en væsentlig del af de skovarealer, der er udlagt til urørt skov i henhold til naturskøvsstrategien. El, ask og eg findes spredt i skoven, og forventes at blive mere udbredt efterhånden som en mere naturlig hydrologi får lov at udvikle sig.

Tabel a Kortlagte naturtyper på Naturstyrelsens arealer i området

Naturtype	Nr.	Navn	Areal ejet af NST (ca. ha)
Lysåbne naturtyper	1330	Strandeng	16
	6230	Surt overdrev	7
			23
Skovnaturtyper	91E0	Elle- og askeskov	11
	9130	Bøg på muld	124
	9150	Bøg på kalk	5
	9160	Ege-blandskov	14
			153
Ialt			176

Indsats for naturtyperne

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 3 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Skovnaturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

I tabel b og c skelnes mellem "Eksisterende driftsplan mv." og "Nyt", da der allerede ifølge driftsplaner m.m. for styrelsens arealer skal ske en drift/pleje, der bidrager til at gennemføre plejeplanen.

Tabel b Planlagt indsats for lysåbne naturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Bekæmpelse af invasive arter	eksisterende	23
		23
Rydning af uønsket opvækst	eksisterende	23
		23
Græsning	eksisterende	20
		20

Tabel c Planlagt indsats for skovnaturtyper

Plejetiltag	Eksisterende driftsplan mv. eller nyt	Ha (ca.)
Urørt skov	eksisterende	6
	nyt	1
		7
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	nyt	146
		146
Bevarelse af store træer til henfald	eksisterende	146
		146

Udvidelsesmål	Forøgelse på sigt, ca. ha
Udvikling mod 6230 Surt overdrev	6
Ialt	6

Tabel d Planlagte udvidelser af naturtyper

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Naturstyrelsen iværksætter ingen specifikke aktiviteter alene af hensyn til arter på udpegningsgrundlaget.

Billede 5 Kalø halvøen og Kalø slotruin, set fra Hestehave Skov

Bilag 2: Miljøvurdering af Natura 2000-plejeplanen

Den enkelte plejeplan skal i henhold til lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde de oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

Der er også udarbejdet en miljøvurdering af Natura 2000-planen, som ligger på Naturstyrelsens hjemmeside: http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/6D27216D-8447-4F93-B99D-537DC570F455/0/230_SMV.pdf

a) Planens indhold og hovedformål samt andre relevante planer

❖ Indhold

Det primære indhold i plejeplanen for Naturstyrelsens areal er en oversigt over planperiodens mål og plejetiltag for naturtyper og arter på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

❖ Formål

Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen på Naturstyrelsens andel af Natura 2000-området. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og indlede en proces, der genopretter eventuel akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser.

❖ Relevante planer

Plejeplanen følger op på Natura 2000-planen for området. Udover at være omfattet af plejeplanen, er Naturstyrelsens arealer også underlagt andre interne retningslinjer for arealforvaltningen. I det omfang der måtte være modstrid mellem dem og plejeplanen, vil plejeplanen blive fulgt.

Alle de skovbevoksede arealer inden for området bliver drevet i henhold til bl.a. principperne om naturnær skovdrift. Arealerne er omfattet af Naturstyrelsens strategi om naturnær skovdrift og certificeret efter FSC- og PEFC-standarden for bæredygtig skovdrift

De lysåbne arealer bliver plejet i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi.

b) Nuværende miljøstatus og nul-alternativet

Områdets nuværende miljøstatus er gennemgået i Natura 2000-planen for det aktuelle område, hvorfor der henvises til denne.

Hvis ikke plejeplanen for 1. planperiode iværksættes, vil skovene alene blive drevet i henhold til bl.a. principperne om naturnær skovdrift, da arealerne er omfattet af Naturstyrelsens strategi om naturnær skovdrift og certificeret efter FSC- og PEFC-standarden for bæredygtig skovdrift. Det indebærer bl.a. at der arbejdes for at sikre et kontinuerligt skovdække og et stabilt skovklima, foryngelse af skoven baseret på selvsåning og at skoven hverken sprøjtes eller gødes. Desuden er der i medfør af Naturskogsstrategien udlagt arealer til urørt skov og gamle driftsformer. Alle forekomster af skovnaturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Ligeledes vil de lysåbne arealer blive plejet i henhold til bl.a. Naturstyrelsens naturplejestrategi. Arealerne vil blive drevet uden gødskning, sprøjtning eller omlægning.

c) Miljøforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt af plejeplanen

- Den planlagte drift og pleje vil ændre udbredelsen af arter i området samt udbredelse og tilstand af forskellige naturtyper.
- Plejeindgrebene med henblik på lysåben natur vil påvirke det åbne landskab. De planlagte tiltag i skov vil på sigt medføre en ændret skovstruktur. Begge dele vil påvirke områdets rekreative funktioner.

d) Eksisterende miljøproblemer

Der er en række trusler mod naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, herunder arealreduktion og fragmentering, tilgroning og uhensigtsmæssig drift. Truslerne er systematisk beskrevet i Natura 2000-planen for området, hvorfor der henvises til denne.

e) Relevante internationale miljøbeskyttelsesmål

Plejeplanen er en udmøntning af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver implementeret i dansk lov via miljømålsloven og skovloven. Plejeplanen vil sikre, at areal og tilstand af naturtyper på udpegningsgrundlaget, samt levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter.

I henhold til EU's vandrammedirektiv er det overordnede mål at naturlige vandforekomster opnår "god tilstand". Direktivet er implementeret via miljømålsloven og skal realiseres med vandplanerne. Arbejdsdelingen mellem vandplanerne og Natura 2000-planerne (og dermed plejeplanerne) er således, at vandplanlægningen tager sig af vandkvalitet i vandløb, større søer, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af småsøer og hydrologien på naturarealer som f.eks. rigkær og andre engarealer.

Natura 2000-direktiverne er blandt EU's bidrag til gennemførelsen af en række internationale biodiversitetskonventioner som f.eks. Ramsar-konventionen, Bern-konventionen og Bonn-konventionen, samt delmål 11 og 12 blandt de 20 delmål som blev vedtaget ved partsmødet i FN's biodiversitetskonvention i Nagoya i 2010 (Aichi-målene). Delmål 11 og 12 omhandler netop beskyttelse af naturområder og arter.

f) Planens indvirkning på miljøet

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen væsentlig påvirkning	Redegørelse for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Den biologiske mangfoldighed knyttet til naturtyper på udpegningsgrundlaget sikres og øges via pleje af naturtyperne strandeng og surt overdrev med græsning og rydning af opvækst. Den biologiske mangfoldighed knyttet til skovnaturtyperne sikres og begunstiges af de planlagte plejetiltag, bl.a. ved at der skabes mere variation, kontinuitet og et højere indslag af naturlige processer. Den planlagte drift og pleje fastholder og/eller genopretter naturtyperne på udpegningsgrundlaget med deres karakteristiske arter. Genopretningen af naturtyperne vil typisk ske på bekostning af mere

			artsfattige og "trivielle" naturtyper.
Befolkningen	X		Mulighederne for rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via et forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Eventuelle konsekvenser for rødlistede arter, gullistede ansvarsarter eller bilag IV-arter kendt fra området som omfattes af plejeplanen, vurderes at være neutrale eller positive. Udover en række rød- eller gullistede arter drejer det sig om bilag IV-arterne af flagermus, samt stor vandsalamander og sumpvindelsnegl som også er på udpegningsgrundlaget. (Kendskabet til forekomsten af de enkelte flagermusarter er dog mangelfuldt).
Jordbund		X	
Vand		X	
Luft		X	
Klimatiske faktorer		X	
Materielle goder		X	
Landskab			Den planlagte drift og pleje af de lysåbne arealer vil medvirke til at bevare variationen i landskabet, bevare de landskabelige værdier knyttet til de lysåbne arealer og opretholde eksisterende udsigter.
Kulturarv, herunder kirker		X	
Arkitektonisk arv		X	
Arkæologisk arv		X	

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Plejeplanen forventes ikke at få negative konsekvenser for miljøet, men vil derimod sikre og forbedre områdets naturgrundlag, med fokus på arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Der vurderes derfor ikke at være behov for foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

j) Ikke-teknisk resume

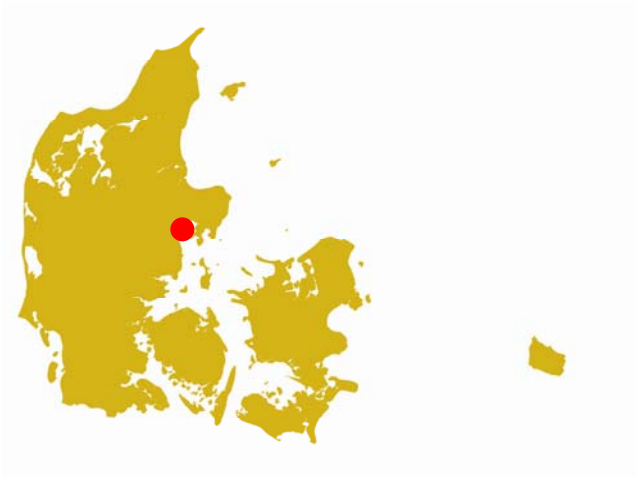
I medfør af lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 er der foretaget en miljøvurdering af plejeplanen for Naturstyrelsens arealer i N230 *Kaløskovene og Kaløvig*. Plejeplanens formål er at udmønte Natura 2000-planen for de pågældende arealer ved at sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte. Hvis ikke plejeplanen iværksættes, vil naturtyperne blive plejet/drevet med vidtgående naturhensyn i henhold til styrelsens øvrige planer og strategier. Alle forekomster af naturtyper vil dog ikke nødvendigvis udvikles i retning af eller fastholdes i gunstig bevaringsstatus, hvis ikke plejeplanen iværksættes.

Plejeplanen forventes med de beskrevne plejetiltag græsning og rydning af opvækst at forbedre naturtilstanden på de lysåbne naturtyper strandeng og surt overdrev. Hermed bevares også den landskabelige variation.

Plejeplanen forventes ligeledes med den skovnaturtypebevarende drift og udlæg af urørt skov at sikre og bevare naturtilstanden på de udpegede skovnaturtyper.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK-2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00

www.nst.dk